రక్తయజ్ఞం

శ్రీ కలువకొలను సదానంద

ఎండ కౌగిటో జారిపోయే సన్నటి పిల్లకాలువలోని చేపపిల్లల్లా, మిలమిలలాడే అందమైన కళ్ళు.

సంపంగి మొగ లాంటి ముక్కు.

కెంపుల్లాంటి పెదాలు

అద్దాలవంటి చెక్కిళ్ళు.

మెత్తగా, ఒయ్యారంగా—వీపు మీదుగా జలపాతంలా క్రిందికి జారిన నల్లని వాల్జడ.

పచ్చని కొండకోనల అంచులను స్పృశించే పండు వెన్నెలలా నిండు యౌవనాన్ని కౌగిలించుకొన్న చామనచాయ.

వింత ఆశ్చర్యకరమైన సౌందర్యం!

సృష్టి లోని అందాలన్నీ ప్రోగై ప్రాణంపోసుకుని ఈ అమ్మాయిగా పుట్టిందేమో!

ఆమె తలలో తెల్లని మల్లెలు తురుముకొన్నది. లేత నీలం రంగు పువ్వుల పరికిణీ కట్టుకొన్నది అదేరంగు చోళీ తొడుక్కున్నది. తెల్లపువ్వుల లేత ఆకుపచ్చరంగు వోణీ వేసుకుంది. ఈ రంగుల్లో ఆమె పురివిప్పిన నెమలిలా వుంది.

నీలంరంగు కంటబడితే—మనస్సును జోకొట్టి నిద్రపుచ్చినంత హాయిగా వుంటుంది. సుందరానికి. నీలంరంగు ఆరోగ్యకరమైన రంగు. కన్ను చెదిరే తీక్షణత, మనస్సు భరించలేని ప్రకాశం అందులో వుండవు. నీలిమ కంటికి కాటుక లాంటిది. మనస్సుకు పన్నీటి వాన లాంటిది నీలాంబరాలలో ఆ అమ్మాయి ప్రశాంతికి అధి దేవతలా వుంది.

సుందరం ఆమెనే చూస్తున్నాడు.

ఆ అమ్మాయి అందమంతా ఆమె కళ్ళలో సింహాసనం వేసుకు కూర్చున్నది. ఆ కళ్ళలో ఆకాశపు వైశాల్యం, సముద్రపులోతు ఇమిడిపోయాయి. ఆ కళ్ళు మాటిమాటికీ అతనిమీదికే వాలుతున్నాయి. 'మళ్ళీ ఎన్నేళ్ళకు కనిపిస్తున్నావు!' అంటూ పలకరిస్తున్నాయి.

వీధిలో పచ్చని పెళ్ళిపందిరి. పందిరిక్రింద కళ్యాణవేదిక. వధూవరులు పీటలమీద కూర్చున్నారు. పురోహితుడు మంత్రాలు వల్లిస్తున్నాడు. పెండ్లికి వచ్చిన జనం పందిటినిండా కూర్చున్నారు. పన్నీటి వాసనలు, పువ్వుల ఘుమఘుమలు, పట్టుచీరల రెపరెపలు, చేతిగాజుల గలగలలు, నవ్వుల కలకలలు, కన్నెపిల్లల వాలుచూపులు... మన్మథుడు కొలువుదీరిన నిండుసభలా వున్నది పెండ్లి పందిరి.

సుందరం బస్సుదిగి, సరిగ్గా ముహూర్తం వేళకు పందిట్లో అడుగు పెట్టాడు. పెళ్ళికొడుకు తనకు దగ్గరిబంధువు. ముహూర్తం దాటిపోకముందే రాగలిగినందుకు తేలిగ్గా నిట్టూర్చాడు సుందరం.

అతను కళ్యాణవేదికవైపు ఒకసారి చూశాడు. అలాచూసిన మరుక్షణమే ఆ అమ్మాయి అతని దృష్టిని ఆకర్షించేసింది. పెళ్ళి కూతురికి కాస్త దగ్గరగా కూర్చున్నది ఆమె. సుందరం వచ్చిన మరుక్షణమే అతన్ని తన చూపులతో కట్టిపడవేసింది. ఆమె మెడ త్రిప్పినా, ముందుకు వంగినా, సన్నగా నవ్వినా, వెనక్కితిరిగినా ఎందుకో కొద్దిగా విసుగును ప్రదర్శించినా—సుందరం మనస్సెందుకో తెలియరాని మాధుర్యంతో ఉయ్యాలలూగిపోతున్నది.

శాంతమ్మత్త జ్ఞాపకం వచ్చిందతనికి. ఆమెకోసం పంది

రంతా చూపులు సారించాడు. శాంతమ్మత్త కనిపించింది. ఆమె యింట్లోపలికి, పందిట్లోకి తిరుగుతూ పెళ్ళితంతుకు అవసరమైన సామానులు ఒక్కొక్కటీ అందించే పనిలో వుంది.

సుందరం మళ్ళీ ఆ అమ్మాయివైపు చూశాడు. పందిటిమీద పరచిన కొబ్బరిమట్టల సందులోంచి ఉదయపు చిలిపి ఎండ ఆమె చెక్కిలిమీదపడి చురుక్కున్న పడి ముద్దు పెట్టుకొన్నది. ఆమె చెంపకు చేయి అడ్డంపెట్టుకున్నది. పక్కన కూర్చున్న పిల్లకు తన చూపుల తోనే సుందరాన్ని చూపించి, ఆమె మీదికి ఒదిగి మెల్లగా ఏమో అంటున్నది.

అతను ఉలికిపడ్డాడు. గోటుమేళం ధమ ధమ్మమంటూ అతనిగుండెలో ప్రతిధ్వనించింది. వరుడు పెళ్ళికూతురికి మంగళ సూత్రం కడుతున్నాడు. అందరూ అక్షంతలు చల్లుతున్నారు సుందరం చెయ్యి కాస్త ఆలస్యంగా పైకి లేచింది. అతను గురిచూచి ఆ అమ్మాయి నెత్తిమీద పడేటట్టు అక్షంతలు విసిరాడు.

ఆమె తలెత్తి అతనివైపు చూచింది. నెత్తిమీది అక్షంతల్ని దులుపుకుంటూ తలొంచుకుని సన్నగా నవ్వుకొంది. ఆమె ప్రక్కన కూర్చున్న పిల్ల ఆ యిద్దర్నీ చూస్తూ వెకిలిగా నవ్వింది.

'రామయ్య పెళ్ళికొడుకాయెనే, మా సీతమ్మ పెళ్ళికూతు రాయెనే' అంటూ సన్నాయి వాయిస్తున్నారు మేళగాండ్రు. పెళ్ళికి వచ్చిన జనమంతా ఒకరొక్కరే పందిరి బయటకు వెళ్ళిపోతున్నారు. చదివింపులైపోయిన తరువాత నూతన దంపతులు కూడా లేచి ఇంటి లోపలికి వెళ్ళిపోయారు.

అది డాబాయిల్లు. పెద్దదే. అయితే పెళ్ళికి వచ్చిన చుట్టాలు ఎక్కువ కాబట్టి ఇల్లు చాలటంలేదు. అప్పటికప్పుడే కొందరు సెలవు తీసుకుని ప్రయాణమైపోయినా—సందడీ, రద్దీ మాత్రం తగ్గలేదు.

పెళ్ళికి వచ్చిన తోడికోడళ్ళతో మాట్లాడుతూ హాల్లో కూర్చున్నది శాంతమ్మత్త. అక్కడే ఒకవారగా గోడకు ఆనుకుని కూర్చున్నది, సుందరాన్ని ఆకర్షించిన ఆ అమ్మాయి.

సుందరం హాల్లోపలికి తొంగిచూశాడు. శాంతమ్మత్త చిరునవ్వుతో అతన్ని పరామర్శించింది.

'రా నాయనా సుందరం! బాగున్నావా?'

'బాగున్నానత్తయ్యా!'

'అమ్మ కులాసానే గదూ ?'

'ఊఁ!'

ఆ అమ్మాయి కళ్ళు కిందికి వాల్చి, చూపులు మాత్రం సుందరంపైన నిలిపి, కొంగుతీసి వేలికి చుట్టుకుంటోంది.

అందరు ఆడవాళ్ళమధ్య హాస్యమాడాలనిపించింది సుందరానికి. ఆ అమ్మాయిని కొత్తమనిషిని చూచినట్టు చూస్తూ 'ఆ పిల్ల ఎవ రత్తయ్యా?' అని అడిగాడు.

ఆ ప్రశ్న విని శాంతమ్మ నవ్వింది.

ఆ అమ్మాయి కూడా నవ్వింది, నోట్లో దాచుకున్న ముత్యాల వరుస బయటపడేలా.

'ఎవరో దాన్నే అడుగు నాయనా !'

'తెలియనట్టు అడుగుతావేంరా సుందరం? అది నీ పెళ్ళామే కదా!' అన్నది శాంతమ్మ తోడికోడలొకామె.

అందరూ నవ్వేరు.

ఆ పిల్ల ముఖం సిగ్గుతో ఎరబారింది.

ఆమె ఎవరో అతనికి తెలుసు.

'ఏం సుశీ?...' అన్నాడు.

'ఏం బావా?...' అంది.

బావా అనే సంబోధన అతనికి కొత్తగాను, ఎంతో తీయగానూ వుంది. అంతమందిలో ఆమెతో ఏం మాట్లాడాలో అతనికి తోచలేదు సిగ్గువేసింది శాంతమ్మవైపు తిరిగి, 'మామయ్య కూడా వచ్చాడా అత్తయ్యా?' అన్నాడు.

'బయట వున్నారు, చూడు నాయనా!'

సుందరం బయటకు నడిచాడు.

'సుశీల పెళ్ళి ఎప్పుడు చెయ్యాలనుకున్నావక్కా ?' అని అడిగింది తోడికోడలు

'వాడేమంటాడో తెలుసుకోవద్దా?' అంది శాంతమ్మ.

'ఏమంటాడు? వద్దనకుండా చేసుకుంటాడు. ఇదేమన్నా వద్దంటే ఏమోగానీ...'

సుశీలలేచి వంటగదివైపు వెళ్ళిపోయింది.

ఆ మాటలా సుందరం చెవిలో పడాయి.

'సుశీల వొద్దంటుందా?...అలాఅనేస్తే, తరవాత ఈ బతుకు బతక్కాలేనేం?...అవదు. నాకు తెలుసు!...నాకుగాక యింకెవరికి తెలుసు?...'

* * *

శాంతమ్మ సుందరానికి మేనత్త అవుతుంది.

భర్తతో, ఐదుగురు పిల్లలతో ఓ పల్లెటూళ్ళో వుంటోంది ఆమె.

సీనయ్యమామ ఓ సన్నపాటి రైతు. తనకున్న ఎకరం మాగాణితో, నాలుగెకరాల మెట్టభూమితో సంసారం గడుపుకుంటున్నాడతను.

సుశీల వారి మొదటి సంతానం.

చిన్నప్పటినుంచీ ఆమెతో సుందరానికి బాగా చనువు వుంది. అప్పుడప్పుడూ సెలవుల్లో అత్తయ్య యింటికి వెళ్ళేవాడతను. అక్కడ సెలవులంతా సరదాగా గడిపి యింటికి తిరిగి వెళ్ళేవాడు.

తాను సుశీలను చివరిసారిగా చూచి యిప్పటికి ఐదేళ్ళవుతున్నాయి. ఐదేళ్ళక్రితం స్కూల్‌ఫైనల్ పరీక్ష వ్రాసి, వాళ్ళింటికి వెళ్ళాడు తాను. పదిరోజులపాటు అక్కడే వున్నాడు.

మరపురాని రోజులవి.

సహజ సౌందర్యాన్ని, చల్లదనాన్ని, పచ్చదనాన్ని, ప్రశాంతతను ప్రేమించే తనకు ఆ పల్లె వాతావరణం మనస్సుకు హత్తుకుపోయేంత హాయినిచ్చింది. చుట్టూ పచ్చని పైరులు, చెరకుతోటలు, మామిడితోపులు, వాటిచుట్టూ ఎర్రటి గుట్టలు, ఆ గుట్టల అంచులో మేసే ఆలమందలు, పల్లెచుట్టూ పొలాల్లో ఎక్కడ చూసినా ఏదో ఒక పనిచేసుకుంటూ కనిపించే పల్లెప్రజలు...ఇంకా తన కళ్ళకు కట్టినట్టే వున్నాయి ఆ దృశ్యాలు. ఎండ, ఎండలో చెట్ల కింద నీడలు, నీడల్లో చల్లదనం; నీలాకాశం, బరువుగా కదిలే మబ్బులు, వాన, వానలో స్నానమాడే చెట్లు, వాన జల్లులోని పులకింత, వాన వెలిసిన తరువాత కాళ్ళక్రింద జారే బురద, ఆకాశంలో మొలిచే ఇంద్రధనుస్సు...బాగా జ్ఞాపకం వున్నాయి.

పిల్లలంతా జట్టుగట్టి పొలాల వెంబడి తిరిగేవాళ్ళు. సీమచింతకాయలు, వెలక్కాయలు, మామిడిపిందెలు కోసుకుని తినేవాళ్ళు బావుల్లో ఈదులాడేవాళ్ళు. కోతికొమ్మలాటలాడేవాళ్ళు

పల్లె పక్కనే చెరువు వుంది. సుందరం రోజూ సాయంకాలాలో ఆ చెరువు గట్టుమీదికి వెళ్ళేవాడు. చెరువులోని నీళ్ళు అలలు అలలుగా ఒడ్డును తాకేవి. చెరువుమీదినుంచి చల్లని గాలి దూసుకొచ్చేది. పడమటి ఆకాశం ఎర్రగా నీళ్ళలో ప్రతిబింబించేది. తెల్లటి కొంగలు గట్లవెంబడే ఎగురుతూ వీలుచిక్కినప్పుడల్లా టక్కున చేపల్ని నోటగరచుకునేవి. రైతులు నీళ్ళలో దిగి పశువుల్ని కడిగేవారు. పల్లె పడుచులు గడ్డిమోపులు తలపైన పెట్టుకుని చెరువుగట్టుమీదుగా నడిచి వచ్చేవాళ్ళు. దూరంగా ఒకవైపునుండి కోయిల కూత వినబడేది. మరోవైపునుండి ఎవరో పాడే పల్లెపాటలు గాలిలో సన్నగా తేలివచ్చేవి. సుందరం ముగ్ధుడై పోయి కూర్చునేవాడు. అప్పుడప్పుడూ తాను చూచిన దృశ్యాలను కాగితంమీద పెన్సిలుతో గీచేవాడు. వాటిని సుశీల కిచ్చేవాడు. ఆమె వాటిని తీసుకెళ్ళి తన స్నేహితురాండ్రకు చూపేది.

ఆ పల్లెలో చాలమందివి పూరిండ్లే! సీనయ్య మామది కూడా! విశాలమైన లోగిలిలో ఐదేసి అంకణాల పూరిండ్లు రెండున్నాయి. వంట చేసుకోటానికి ఓ చిన్న గుడిసె వుంది. ఇంటివెనుక చేదబావి, పెరడూ వున్నాయి ఇంటిచుట్టూ కోటగోడలా పెద్ద మదురుగోడ. ఆ గోడల పైభాగంలో చేతులు చేరేసే గాజుముక్కలు. అయినా, తాను ఆ గోడలమీద ఎంతో చాకచక్యంతో నడిచేవాడు. ఆగోడమీదికెక్కి, పెరట్లోని మునగచెట్టునుంచి మునగకాయలు కోసేవాడు: అతను మునగకాయలు కోస్తూంటే, సుశీల క్రిందవుండి. వాటిని ఏరుకునేది.

ఆ యింట్లో ఒక పాలిటి గేదె వుండేది. పాలు, పెరుగు, మజ్జిగకు కొరతేవుండేదికాదు. సుందరం ఒక్కోసారి సరదాగా దాని పగ్గంవిప్పి చేతబట్టుకుని మేతకోసం పొలాలవెంబడి తోలుకు వెళ్ళేవాడు. అప్పుడు సుశీల గంప, చెక్కుడుపారతీసి చంకన పెట్టుకుని 'గడ్డికి వస్తా' నంటూ వెంటబడేది.

ఆమె సుందరానికంటే మూడేళ్ళ చిన్నది అప్పుడే ఎనిమిదో తరగతి పరీక్ష వ్రాసింది. సన్నగా వుండేది. పావడ, జాకెట్టు వేసుకునేది. నోరుకాస్త దుడుకు. సుందరం అంటే మర్యాద చూపేది కాదు. అతనితో గిల్లికజ్జాలు పెట్టుకునేది. అతని

'సుందరం' అని పిలిచేది. కయ్యాలాడుకున్నప్పుడు 'ఒరే' అనేది. సుందరానికి ఒళ్ళు మండిపోయేది. అతను ఆమెను గట్టిగా పట్టుకునేవాడు ఆమె రెచ్చిపోయి, అతన్ని బూతులు తిట్టేది.

వెంరోజులుండి చాలా నిరాశతో యింటికి మరలిపోయాడు. సుందరం అతని నిరాశకు కారణం సీనయ్య మామ !...సుందరం చాలా తెలివైనవాడు. స్కూల్ ఫైనల్ దాకా మంచిమార్కులతో ప్యాసవుతూ వచ్చాడు. అతనికి కాలేజీలో చేరాలనివుంది. సోమతులేదు. శాంతమ్మత్తకంటే ఆప్తులింకెవరూలేరు. కాలేజీలో చేరటానికి సీనయ్య చేయూత లభిస్తుందని అతడు ఆశించాడు. అయితే సీనయ్య నుండి అతనికి నిరాశాజనకమైన సమాధానం వచ్చింది. 'ఏమ్చేయ్యమంటావు నాయనా ?... నీకు సహాయపడగల సిత్తిలో ప్రస్తుతం లేను. నా పరిస్థితి కూడా ఏమీ బాగాలేదు ఈఏడు వర్షాలూలేవు. పంటలా—పండలేదు. అప్పుల్లో వున్నాను. ఏమీ అనుకోవద్దు. ఏదైనా ఉద్యోగం కోసం ప్రయత్నం చెయ్యి అంతగా నీకు కాలేజీలో చేరాలనివుంటే, ఈ సంవత్సరం ఏలాగో అవసరంపడు. వచ్చే సంవత్సరమైనా నా పరిస్థితి బాగుంటుందేమో చూద్దాము ? అన్నాడు.

సుందరం యింటికి వెళ్ళిపోయాడు.

అతనికి శాంతమ్మత్త మీద, సీనయ్యమామమీద కోపం వచ్చింది. ఇంకెప్పుడూ వాళ్ళవూరికి వెళ్ళకూడదని, వాళ్ళముఖం చూడకూడదని ఏదైనా ఉద్యోగం సంపాదించుకుని వాళ్ళ కన్నులు కుట్టేలా పచ్చగా బతకాలనీ అనుకున్నాడు

అతనికి సుశీలమీదకూడా కోపం వచ్చింది. తనమీద వాళ్ళకు ఆమాత్రం అభిమానం లేకపోతే, వాళ్ళమ్మాయిని తానెందుకు పెళ్ళిచేసుకోవాలి? దాన్ని చేసుకోకూడదు. బోడిపిల్ల! ప్రపంచంలో తనకు వేరే పిల్లే దొరకదా ?...అనుకున్నాడు.

ఐదేళ్ళు గడిచిపోయాయి.

మళ్ళీ అతనప్పుడూ ఆవూరు వెళ్ళలేదు. కాలక్రమాన అతని పసితనపు పట్టుదల సడలిపోసాగింది. సుశీల మాత్రం అతని హృదయంలో స్థిరంగా పీటవేసుకుని కూర్చుండిపోయింది. 'సుశీల ఈపాటికి వోణీ వేసుకుంటూ వుంటుంది. ఇప్పుడు పెద్దదై వుంటుంది...అప్పుడప్పుడూ నన్ను గురించి తలపోస్తూ వుంటుంది... నేనెప్పుడైనా వాళ్ళవూరికి వస్తానని ఎదురుచూస్తూ వుంటుంది... నన్ను చూడాలని తబలాటపడుతూ వుంటుంది...' ఈ విధంగా అతని ఆలోచనలు పరుగెత్తేవి.

సుశీల యిలా హఠాత్తుగా తనకంటబడుతుందని అతడనుకోలేదు. సుశీల పెద్దదైంది అవయవాలు నిండుగా ఎదిగి, అందమే సోకుచేసుకున్నట్టుంది. ఇప్పుడామె ఎస్. యస్. ఎల్. సి. పూర్తిచేసి చదువు మానేసింది. ఆమె సొగసుళ్ళను, సంస్కారయుతమైన ప్రవర్తనను చూచి, అతని మనస్సు ఒక విధమైన గౌరవభావంతో నిండిపోయింది. ఆమె నన్నుని మెడకు తాడుకట్టి, ఆ భువన మోహన సౌందర్యాన్నీ, ఆ మధురతర యౌవనాన్నీ తనవిచేసుకోవాలనిపిస్తోంది

'సుశీలా! నా సుశీలా! ఎప్పుడు ? ఆ మధురవేళ ఎప్పుడు?' అంటూ అతని గుండె కలవరించింది.

* * *

సాయంకాలం కాబోతున్నది.

సుశీల కనిపించటంలేదు.

సుందరం ఏదో పనివున్నట్టు కలవంతా ఓసారి కలయదిరిగి, వీధిలోకి వచ్చాడు. ఇంటి పక్కన పందగజాల దూరంలో ఓచిన్న మామిడితోట వుంది. ఆతోటలో కొందరు చిన్నపిల్లలు కనిపించారు. వాళ్ళ మధ్య సుశీల కనిపించింది.

సుందరం తోటవైపు నడిచాడు.

మామిడిచెట్లు పూతదొడగలేదు. ఆకులింకా చిగురె వాపెట లేదు. వల్లగా ముదిరిపోయిన ఆకులు గలగలమంటున్నాయి. ఆ తోటలో ఒకవైపున జామచెట్టుంది. పిల్లలంతా రాళ్ళతో పిందెల్ని రాలగొడుతున్నారు. సుశీల పైకి గెంతుతూ కిందికొమ్మలో వున్న దోరకాయను అందుకోటానికి ప్రయత్నిస్తూవుంది. సుశీల పెద్దతమ్ముడు కిరీటి చిటారు కొమ్మలో కూర్చుని వున్నాడు.

సుందరం ఆమె దగ్గరికి వెళ్ళాడు.

'జాంకాయలు కోసుకుంటున్నావా సుశీ ?'

ఆమె మాట్లాడలేదు. ఓ పిందెను కసుక్కున కొరికి అవతల పారేసింది.

ఆమెతో ఏదో ఒకటి మాట్లాడాలని తొందరగా ఆలోచిస్తున్నాడు సుందరం. 'ఉదయం, నీ పక్కన కూర్చున్న పిల్లతో ఏమిటీ నవ్వుతున్నదీ ?' అన్నాడు.

ఆమె చిటారు కొమ్మవైపు చూస్తూ 'నిన్ను గురించి కాదులే!' అంది.

'నన్ను గురించే! నాకు తెలుసు!'

'అక్కయ్యా! మంచి పండు దొరికింది. ఇదిగో...' అంటూ కొమ్మపైనుంచీ కేకవేశాడు కిరీటి.

దప్పమంటూ పండు నేలమీద పడింది.

సుశీల వంగి, దాన్ని చేతికి తీసుకుని కొంచెం కొరుక్కుంది. మిగిలిన పండు సుందరం చేతిలోకుక్కి, తోటలోనుంచి గబగబా వెళ్ళిపోయింది.

సుందరం ఆ పండువైపు చూశాడు.

'ఇది ఉడత కొరికిన పండుకాదు. చిలక కొరికిన పండు కాదు. సుశీల కొరికిన పండు! ఆహా! దీనిముందు అమృతం ఎందుకూ?'

* * *

సాయంకాలమైంది.

సీనయ్య మామవాళ్ళు బంధువులందరిదగ్గర సెలవు తీసుకుని ప్రయాణానికి సన్నద్ధమౌతున్నారు.

'ఏం సుందరం? మావూరికి రావడం బొత్తిగా మాను కున్నావు. వీలుచేసుకుని మీ అమ్మను తీసుకుని ఒకసారి రారాదూ?' అన్నాడు సీనయ్య.

'వస్తాంలే మామయ్యా!...ఇప్పుడు మా యింటికొచ్చి వెళ్ళ రాదూ మీరు?'

'ఎక్కడి పని అలాగే వున్నాయి సుందరం, తీరిక దొరికాక వస్తాంలే!'

'నువ్వైనా రాకూడదా అత్తయ్యా?'

'ఔనండీ!...మా వదిన్ని చూసి చాలా రోజులైంది. సుంద రంతో వెళ్ళి ఓ రోజు వుండి వస్తాను.' అంది శాంతమ్మ.

'సరే! క్షేమంగా వెళ్ళి లాభంగా రా!' అంటూ నవ్వాడు సీనయ్య.

అందరూ రోడు మీదికి వచ్చారు.

కొంతసేపటికి సీనయ్య వాళ్ళు వెళ్ళవలసిన బస్సు వచ్చింది. సీనయ్య, పిల్లలు బస్సులోకి ఎక్కి కూర్చున్నారు.

సుందరం సుశీలవైపు చూశాడు.

'వెళ్ళొస్తా బావా!' అంది సుశీల.

'వెళ్ళిరా సుశీ!'

వెడుతూన్న బస్సులోనుంచి స్నేహపూర్వకంగా చేయివూపింది సుశీల. బస్సు కనుమరుగైపోయింది.

సుందరం తీయని బాధతో నడిచి వెళ్ళి రోడ్డు ప్రక్కన చింత చెట్టు క్రిందవున్న రాతి తిన్నెమీద అత్తయ్య ప్రక్కన కూర్చున్నాడు.

శాంతమ్మ అతన్ని చూస్తూ కూర్చున్నది. సుందరం సిగ్గు పడి తలొంచుకున్నాడు.

'సుశీలకు సంబంధాలొస్తున్నాయి బాబూ! వాళ్ళకు ఏమీ చెప్పలేకుండా వున్నాము...ఏమంటావు నువ్వు?'

'...మీ ఇష్టం అత్తయ్యా!'

'అంటే...?'

'మీరు ఏం చేసినా నాకు సంతోషమే!'

'సుశీలను నీ కివ్వనా?'

సుందరం నవ్వాడు.

'అమ్మతో కూడా ఒకమాట చెప్పత్తయ్యా!'

'మరిప్పుడు—నేను నీవెంట రావడం ఎందుకనుకున్నావు?...'

అంతలో బస్సు వచ్చింది. ఇద్దరూ బస్సులోకి ఎక్కారు.

గతుకుల రోడ్డుమీద బస్సు దిగుతూ ఎక్కుతూ మలుపులు తిరుగుతూ పోతోంది. కిటికీలలోంచి గాలి చల్లగా వీస్తోంది. పడమటి ఆకాశం ముఖంనిండా కుంకుమ పులుముకుంటోంది. రోడ్డు ప్రక్కన పచ్చని చెట్లు, పొలాలు వెనక్కి పరుగిడుతున్నాయి. పొలాలో ముగించుకొన్న రైతులు ఇళ్ళకు మరలుతున్నారు. ఆకాశంలో పక్షు బారులు తీరి ఎగురుతున్నాయి.

ఇవేమీ సుందరానికి కనిపించటంలేదు.

అతని సంచేం దియాలూ ఇక్కడలేవు.

అవి సుశీలతోబాటుగా మరో బస్సువెంట దూసుకు పోతున్నాయి.

...ఇప్పుడు సుశీల ఆ బస్సులో కూర్చుని వుంటుంది. తన లాగే పరధ్యానంగా వుంటుంది తనను గురించే తలపోస్తూ వుంటుంది పాపం తన గుండెలోలాగే ఆమె గుండెలోనూ తీయనిబాధ సుళ్ళు తిరుగుతూ వుంటుంది...ఆహా! ఈరోజు ఎంత మంచిరోజు! బతుకంతా యిలాంటి రోజులేవుంటే ఎంత బాగుంటుంది!...బహుశా మోక్షమంటే అదేనేమో!

ఐదుమైళ్ళూ ఐదు చిటికెల్లో వెనక్కు జారిపోయాయి.

'సుందరం! లే! పూరొచ్చేసింది!' అంటూ వీపు తట్టింది శాంతమ్మ.

2

ఈ రోజుల్లో సామాన్యుడు మానమర్యాదలతో గుట్టుగా బ్రతకాలంటే కేవలం ఒక్క ఉపాధి మాత్రమే చాలదు. ఏదో విధమైన అదనపు సంపాదనకూడా వుండాలి. కొద్దిపాటి ఆస్తిపాస్తులైనా వుండాలి. కనీసం నెలనెలా అద్దెచెల్లించే దౌర్భాగ్యం లేకుండా ఓ చిన్న స్వంత యిల్లయినా వుండాలి. అంత మాత్రమైనా లేనివాడు మనిషిగా పుట్టడంకంటే మానై పుట్టడం మేలు!

సుందరం మనిషే! అతనికి ఆ వూళ్ళో ఓ పెంకుటిలు వుంది.

తండ్రి యిచ్చిపోయిన స్థిరాస్తి అది.

సుందరం తండ్రి ఏదో చిన్న ఉద్యోగం చేసుకుంటూ వుండేవాడు. ఒక్క శాంతమ్మతప్ప అతనికి అక్కచెల్లెళ్ళుగాని, అన్నదమ్ములుగానీ లేరు. తాను సంపాదించి చెల్లెలికి స్వయంగా పెళ్ళి చేశాడతను. అతని భార్య రాజమ్మ. సుందరం ఒకడే కొడుకు. ఆ కొడుకుమీద అతనికి ఎన్నో ఆశలుండేవి. వాణ్ణి బాగా చదివించి, కొండంతవాణ్ణి చేయాలని అతడు కలలుగనేవాడు. కానీ, దురదృష్టవశాత్తూ— సుందరానికి పదేళ్ళయినా నిండకముందే అతడు ఈ లోకాన్ని వదలి వెళ్ళిపోయాడు.

అతడున్నంతవరకు యింటి గడప దాటకుండా బ్రతికింది రాజమ్మ. ఆమెకు లోకానుభవం లేదు. తన పసుపుకుంకం చెదిరిపోగానే—తనచుట్టూ చీకటి అలుముకున్నట్లయింది ఆమెకు. తనను, తనబిడ్డను ఆదుకోగల ఆప్తులెవరూ కనిపించలేదు.. అపర కర్మకు వచ్చిన చుట్టాలందరూ ఓదార్చి, ధైర్యం చెప్పి వెళ్ళిపోయారు.

రాజమ్మ జారిపోయే ధైర్యాన్ని కూడదీసుకుంది. 'నాయనా! నేనున్నానురా బాబూ! నిన్ను మీ నాన్నలా పెంచుతాను నిన్నో యింటివాణ్ణి చేసి తీరతాను...' అంటూ కొడుకును ముద్దుపెట్టుకుంది. ఆమెకు వాడు, వాడికి ఆమె తోడుగా మిగిలారు.

పొట్ట గడవటానికి పొరుగిళ్ళలో పాచిపని మొదలుపెట్టింది రాజమ్మ. నిమిషమైనా తీరుబడి లేకుండా కష్టపడేది. వాళ్ళిచ్చే ఉపాహారమో, తినుబండారమో ఆదరాబాదరా యింటికి తీసుకువచ్చి సుందరానికిచ్చేది. పొరుగిళ్ళ కూరలతోనే పెరిగి పెద్దవాడయ్యాడు సుందరం.

సుందరం హైస్కూల్లో చేరగానే మంచిబట్టలు కావలసి వచ్చాయి. అతడు కోరినబట్టలు కుట్టించేది రాజమ్మ. అతనికి పుస్తకాలంటే ప్రాణం. ఒక్క పుస్తకం తప్పకుండా అన్నీ కొనేవాడు. పాతపుస్తకాలంటే అతనికి గిట్టవు. అన్నీ కొత్తవే కావాలి. వాటికి అందంగా అట్టలు వేసుకునేవాడు. ముచ్చటైన దస్తూరీతో నోట్సులన్నీ ఓపిగ్గా వ్రాసుకునేవాడు. వాటినిచూచి మేష్టర్లు మెచ్చుకునేవారు.

అతనికి చదువు బాగా ఒంటబట్టింది. క్లాసంతా ఫస్టు మార్కులు తనవే! సంవత్సరాంతంలో జరిగే వ్యాసరచన, వక్తృత్వపు పోటీలో బహుమతులన్నీ తనవే!...ఇక డ్రాయింగ్ సరేసరి!... స్కూల్‌ఫైనల్‌లో కాస్త బద్ధకించాడు. లేకపోతే తనపేరు మెరిట్ బోర్డులోకి ఎక్కివుండేది.

సుందరం తన భవిష్యత్తును గురించి ఎప్పుడూ ఆలోచించలేదు. స్కూల్‌ఫైనల్ ప్యాసవగానే—ఇక తాను ఏం చెయ్యాలి అన్న ప్రశ్న ఎదురైంది. చదువుకోవాలన్నదే అతని అభిమతం అయితే అంతటి స్థితిగతులు తనకులేవు. సహాయం చేయగలిగిన బంధువులా—లేరు. సీనయ్య మామమీద గుడ్డిగా కొంచెం ఆశపెట్టుకున్నాడు ఆ ఆశకూడా వమ్మయి పోయింది. తన తలరాత యింతే అనుకున్నాడు.

టీచర్ ట్రెయినింగుకు దరఖాస్తు పెట్టుకున్నాడు. ఎమ్మెస్సీ కోర్సులో సీటుదొరికింది. ట్రైనింగు ఒక్క సంవత్సరం. ఆ సంవ

త్ర కాలంలో తాను కాలేజీలో చేరలేకపోయాననే అన్నబాధను మరచిపోయాడు. ఇక తన కర్తవ్యం ఒకటే! ఉద్యోగంతో జీవితంలో స్థిరపడాలి అమ్మను సుఖపెట్టాలి. తన తల్లి దాస్యంలో క్రుమ్మిపోతున్నది ఆమెను దారిద్ర్య విముక్తురాల్ని చేయడమే తనదీక్ష!... కాయలు కాచిన ఆమె చేతుల్ని చూచినప్పుడల్లా సుందరంగుండె కదిలిపోయేది. తనను పెంచిపోషించడంకోసం తనతల్లి ఒళ్ళు గుల్లజేసుకుంటున్నది.

ట్రైనింగులోవున్న రోజుల్లో—మిత్రులు కొందరు ఓ జ్యోతిష్కుడి దగ్గర జోస్యం చెప్పించుకుంటుంటే-తాను కూడా చెయ్యి చూపించాడు సుందరం.

అతడు పరీక్షల్లో ప్యాసవుతాడని చెప్పాడు జ్యోతిష్కుడు. నిండుగా ఎనభై ఏళ్ళు బ్రతుకుతాడన్నాడు. ఓ పెళ్ళామూ, ఓ ప్రియురాలూ వుంటారనీ, ఒక్కొక్కరికీ నలుగురేసి పిల్లలు పుడతారనీ చెప్పాడు. అతడు తల్లిదండ్రులకు అన్నం పెట్టడని అన్నాడు.

ఆ చివరిమాటతో సుందరం మనస్సు చివుక్కుమంది. ఆ రాత్రి అతనికి నిద్రపట్టలేదు...అయ్యో! ఇంతకంటే విపరీతం యింకేముంటుంది? తాను తన తల్లికి అన్నం పెట్టడా? అయితే తానెందుకు బ్రతికున్నట్టు? ఆమె తనకోసం ఇంతగా ఎందుకు పాటుపడుతున్నట్టు? అమ్మ నిజంగా భూదేవి. ఎన్ని కష్టాలు భరిస్తున్నది! ఎంత చాకిరీ చేస్తున్నది! ఎంత సహనాన్ని చూపుతున్నది! ఎవరికోసం? తనకోసమేకదా? తాను తింటే ఆమె కడుపు నిండిపోతుంది. తాను నీళ్ళు త్రాగితే ఆమె దప్పి తీరిపోతుంది. తాను నిద్రపోతే ఆమె కళ్ళు చల్లబడతాయి. కూలిచేసిన డబ్బులతో తనను చదివించింది. పుస్తకాలు కొనిపెట్టింది. బట్టలు కొనిపెట్టింది. సినిమాలకు సరదాలకు డబ్బులిచ్చింది. ఆమె చర్మంతో తనకు చెప్పులు కుట్టియిచ్చింది. ఆమె ఎముకల గూడులా తయారైంది. చేతులు పుండ్లయిపోయాయి. కేవలం తనను చూచుకుంటూ బ్రతుకుతున్నది. అటువంటి తల్లికి అన్నం పెట్టకపోవడం ఎంత అన్యాయం! రాక్షసుడైనా ఆ పనిచేయగలడా?...తన తల్లి అన్నమైనా లేకుండా నడివీధిలో నిలబడబోతున్నదా? అబ్బ! తలుచుకుంటేనే గుండె చెరువైపోతున్నది...

...సుందరం నేత్రాల్లో కన్నీళ్ళు ఉబికాయి!

'అబద్ధం! అంతా అబద్ధం! ఆ జ్యోతిష్కుడికేమీ తెలియదు. జోస్యమేమిటే, అది జరిగేదేమిటే? బతకటానికి అదోవేషం! అమ్మను చెయ్యి విడువను. ఆమెను సుఖపెడతాను. ఆమెకంటే మించింది ఈ ప్రపంచంలో నా కింకేముంది?...అమ్మకు నేను అన్నం పెట్టక పోవడంకంటే గొప్ప విచిత్రం యింకేముంది?

సుందరం మనస్సు అలసి నిద్రపోయింది.

అతడు ట్రైనింగు ప్యాసయిన తరువాత కొంత కాలానికి—పంచాయతీ సమితిలోని మారుమూల కుగ్రామంలో ఉద్యోగం దొరికింది. రాజమ్మకు పొరుగిళ్ళ చాకిరీనుండి విముక్తి లభించింది. ఒక సంవత్సరకాలం ఆ గ్రామంలో పనిచేశాక, సుందరం స్వగ్రామానికే బదిలీ చేయించుకున్నాడు. తల్లి ఒడిలాంటి తన యింట్లో, తండ్రి నుండి తనకు సంక్రమించిన ఆ పెంకుటింట్లో, సుందరం బ్రతుకు సాఫీగా సాగి పోతున్నది.

3

'ఏం శాంతా?...ఇన్నాళ్ళకు మా యింటికి దారి కనిపించిందా?' అన్నది రాజమ్మ.

'ఏం చెయ్యను వదినా? ఈ పిల్లల్తోను, ఇంటి పనులతోను ఊపిరి సలుపుకోలేక పోతున్నాను. రావాలి రావాలి అనుకుంటూనే రోజులు గడిచిపోతున్నాయి...'

'సుశీల ఎలా వుంది?'

'పెండ్లి కెదిగింది. ఏం, ముందు దాన్ని గురించే అడుగుతున్నావు? నీ కొడుకూ కోడలూ తప్ప తక్కినవాళ్ళ బాగోగులు అవసరం లేదనుకున్నావా?'

'నా కొడుకూ కోడలంటా వేమిటే? నీ కూతురూ అల్లుడూ అను!' అంటూ నవ్వింది రాజమ్మ.

గోడమీదున్న అన్నగారి ఫోటోను చూచి కాస్సేపు కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకుంది శాంతమ్మ.

ఆ రాత్రి నిద్రపోయేవరకూ వదినా ఆడబిడ్డలిద్దరూ తమ తమ కుటుంబ విషయాలను గురించి మాట్లాడుకున్నారు.

మరునాడు ఆదివారం.

సుందరానికి బడిలేదు.

అతడు యింట్లోనే కూర్చుని బొమ్మలు గీచుకోవడం మొదలెట్టాడు.

సుశీల బొమ్మను వేయాలని వుందతనికి.

ఆమె అందమైన ముఖాన్ని ఊహలో నిలుపుకుని, ఆ రేఖల్ని కాగితంమీద గీయడానికి ప్రయత్నంచేస్తూ ఎన్నో కాగితాలు పాడు జేశాడు.

చేపపిల్లల్లాంటి అందమైన కళ్ళు.

సంపంగి మొగ్గలాంటి ముక్కు.

కెంపుల్లాంటి పెదాలు.

అద్దాల్లా నున్నటి చెక్కిళ్ళు.

నవ్వుటి మెడ.

...ఆ సౌందర్యాన్ని కాగితంమీద చిత్రించడం ఎలా ?... ఆమె యిప్పుడిక్కడ ఉంటే బాగుణ్ను !...చిట్టచివర ఓ బొమ్మ సంతృప్తికరంగా కుదిరింది. అందులో సుశీల పోలికలు చాలా వున్నాయి.

'ఆహా ! ఎంత అందంగా వుంది సుశీల !'

సృష్టిలో అందమైనది ఏది ?

పువ్వు !

నవ్వుకూడా !

అయితేనేం ?...అవి రెండూ ప్రకృతి వికళలు మాత్రమే !

సృష్టిలో అద్వితీయమైన అందం ఆడదానిది !

అయితే ఆ అందమే అసహ్యకరంగా కనిపించే సందర్భాలు కూడ కొన్ని వున్నాయి. సాక్ష్యం కావాలంటే-వీధికొళాయి దగ్గర కొచ్చెను మంచో !

అక్కడ క్రమశిక్షణ, నియమాన్ని పాటించడం వాళ్ళకు అవమానకరం ! కేవలం బాహుబలంతో అడ్డదారి త్రొక్కే అనాగరిక లక్షణమే అక్కడ చెలామణీ ఔతూవుంటుంది. వాళ్ళ నోట్లోనుంచి శరపరంపరలాంటి బూతుమాటలు వెలువడుతూ వుంటాయి. చేతుల్లోని బిందెలు, దుత్తలు గదాయుధాల్లా మోగుతుంటాయి.

అందమైన ఆడదికూడా ఆ చోటో జుగుప్సాకరంగా కనిపిస్తుంది ఆడది సాటి ఆడదాన్ని నచ్చిగా తిట్టే దృశ్యం ఎంత ఛండాలమైనది!

దురదృష్టవశాత్తూ - సుందరం యింటివాకిలి ప్రక్కనే వీధికొళాయివుంది.

నిశ్శబ్దాన్నీ, శాంతినీ కాంక్షించే సుందరానికి ఆ కొళాయి చెవిలోని జోరీగలాగా దాపురించింది.

ఆ కొళాయిలోంచి మొట్టమొదటి నీటిచుక్క నేలమీదికి కారడం మొదలుపెట్టగానే అక్కడ యుద్ధ కోలాహలం ప్రారంభమౌతుంది. ఒకరినొకరు నెట్టుకోవడం, తిట్టుకోవడం, ఆకేకలు, కారుకూతలు వింటే-ఇళ్ళలోని మగవాళ్ళు బయటకు రావడానికైనా సిగ్గుపడతారు. గుక్కతిప్పుకోకుండా వాదించగల స్త్రీ వాగ్ధాటికి సుందరానికి ఎంతో ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. వాళ్ళ అరపులకు తన ఇంటిగోడ బీటలు పడిపోతుందేమోనని భయంకూడా వేస్తుంది.

ఆ వూళ్ళో మున్సిపాలిటీ వంతు ఇళ్ళలో మంచినీటి బావులున్నాయి. వీధులు కలిసే ప్రతికూడలిలోను ఒక్కో సర్కారు బావి చొప్పున ఊరిమొత్తంమీద పదిపన్నెండు బావులున్నాయి. దేశంలో కరువుకాటకాలు ఎప్పుడొచ్చినా-ఆ వూరిలో నీటికొరత మాత్రం ఎప్పుడూ ఏర్పడలేదు. వర్షాలు లేని రోజుల్లో ఎండతీవ్రత పెరిగినా-అయిపోయిందంటూ వుత్తచేతులు చూపించే రేషన్ షాపు వర్తకుడిలా మాత్రం ఆ బావులెప్పుడూ నీళ్ళులేదు అనలేదు

ఊరి మధ్యలో ఓ బ్రహ్మాండమైన సర్కారు బావివుంది. దానిచుట్టూ పెద్ద నూతిపళ్ళెం. గోడమీదుగా చిన్నపిల్లలు నిక్కిచూస్తే, కళ్ళు గిర్రున తిరుగుతాయి. ఆ బావి ఒక్కటే ఏడాది పొడుగునా-ఊరి మొత్తానికి కావలసినన్ని నీళ్ళు సప్లై చేయగలదు. ఆబావిచుట్టూ తెల్లవారుజామునుండి రాత్రి పదిగంటల వరకు పదిపన్నెండు గిలకలు కిరకిరలాడుతుండేవి. హోటళ్ళవాళ్ళు పీపాలతో నీళ్ళు నింపి లాగుడు బళ్ళ మీద తీసుకు వెడుతుండేవాళ్ళు. అందరి యిళ్ళలోనూ- ముఖాలు కడుక్కోవడం, స్నానాలు చేయడం, కాఫీలు కాచుకోవడం ఏనాడూ ఆగిపోలేదు.

ఆ వూళ్ళో ఓ పెద్ద ప్రాథమిక పాఠశాల వుంది. జిల్లాలోని పెద్ద పాఠశాలల్లో అదొకటి అందులో ఆరువందల మంది పిల్లలు చదువుకుంటున్నారు. ఒక హెడ్మాస్టరు, ఒక కండక్టర్, పదిహేనుగురు

టీచర్లు పనిచేస్తున్నారు వాళ్ళలో సుందరం ఒకడు. పాఠశాల యంత్రాంగం పనిచేస్తూ వున్నది ఓ అద్దె యింట్లో. అద్దె వంద రూపాయలు. అందులో పావుగంటసేపు కూర్చుంటే చొక్కా తడిసి పోతుంది. ప్రాణవాయువు హరించిపోతుంది. ఆక్సిజన్ అయిపోతే దీపం ఆరిపోతుందని ఋజువు చేయటానికి గాజు బీకరు బోర్లించ నవసరంలేదు. ఆ బడిలో ఓ కొవ్వొత్తి దీపం వెలిగిస్తే చాలు. ఒక రిద్దరు ఉపాధ్యాయులు క్షయరోగగ్రస్తులై అల్పాయుష్కులైపోయారు. పంతులు పాఠం చెబితే పిల్లలకు వినిపించదు. పిల్లలు పాఠం చూపితే పంతులకు కనిపించదు. క్రిక్కిరిసిన గదులు. చెవులు తూట్లుపడి పోయే ఘోష! అది నిజంగా యంత్రాగారమే! పిల్లలందరూ ఆ యంత్రాగారంలో నలిగిపోయే ముడివస్తువులు! పాఠశాలకు మంచి భవనం నిర్మించి యివ్వాలని ఉపాధ్యాయులందరూ ఏళ్ళతరబడి అధి కారులకు మొరబెట్టుకుంటున్నారు. కొత్త సీసాలో పాతసారాలా వచ్చే పంచాయతీ ప్రెసిడెంటులందరికీ విన్నపాలు సమర్పించుకున్నారు. వాళ్ళను ఆహ్వానించి, పిల్లలముందు ఘనంగా పొగిడి పూలమాలలు వేశారు. సంవత్సరాంతపు పరీక్షలకు ప్రశ్న పత్రాలు అచ్చువేయించి, అందులో 'మన పంచాయతీ బోర్డు ప్రెసిడెంటు ఎవరు?' అనే ప్రశ్నకూడా యిచ్చారు.

ఇక రెండవది - ఊరిచుట్టూ మురుగుకాలువలు, మురుగు గుంటలు బలిసిపోతున్నాయి. మురుగునీళ్ళు పారడానికి మార్గమేలేదు. ఊరిచుట్టూ దుర్గంధం వ్యాపించిపోయింది. చేయి విసిరితే పిడికిలి నిండా వచ్చేటట్లుగా దోమలు వృద్ధిచెందాయి. ఊరి శివార్లలో వున్న దరిద్ర జనాల యిళ్ళలో రోమ్చు రోగాలూ రాజ్యమేలుతున్నాయి. 'అయ్యా మహాప్రభో! ఈ మురుగునీళ్ళు యిలా నిలిచిపోకుండా ఏదో మార్గాంతరం వెదికి, మీ పదవులను దరిద్రనారాయణ సేవకు అంకితం చేయండి స్వామీ!'

ఆ భావి భారత పౌరులకు, ఈ దరిద్రనారాయణులకు మోక్షం కలగలేదు. 'ఆహా, నా వూరు ఎంత అభివృద్ధి చెందింది!' అని అందరూ ఆశ్చర్యపోయేంత పని ఒకటి జరిగింది. 'ఇక నీళ్ళు కూడా మనకు అందవా?' అనేటట్లుగా ఆ పన్నెండు గిలకల బావి లోని నీళ్ళు ఆకాశంలోకి లేచింది. ఎత్తైన నాలుగు కాంక్రీటు స్తంభాలు. వాటిమీద 'ఓ యబ్బో' అనిపించేటంత పెద్ద నీళ్ళ టాంకు! అక్కడ నిలబడి, ఆ స్తంభాలకేసి ఒక క్షణం చూస్తే 'ట్యాంకు కూలిపడి నలుగురు స్త్రీల దుర్మరణం' అంటూ అప్పు డెప్పుడో వార్తా పత్రికలో వెలువడిన వార్త ఎవరికైనాసరే జ్ఞాపకం వచ్చి తీరుతుంది.

వీధి వీధికీ కొళాయిలు వెలసినా, ఆ కొళాయిల పరిసరాల్లో ఆడవాళ్ళ దొమ్మీలు ప్రతిరోజూ శతదినోత్సవ చిత్రాలను తలపింప జేస్తున్నాయి. పంచాయతీ ప్రెసిడెంటు వీధుల్లో వెడుతూ ఆ కొళా యిలకేసి, అక్కడ జరిగే దొమ్మీలకేసి, సగర్వంగా చూచి, మీసాలు దువ్వుకుంటున్నాడు.

సుందరం యింటివద్దవున్న కొళాయి దగ్గరున్నంత రద్దీ మరే కొళాయి దగ్గరాలేదు. అది చిట్టచివరి కొళాయి. కేటాయించిన డబ్బు అక్కడికే సరిపోయిందేమో—ఆ వీధికి అవతలవున్న మరి రెండు వీధులకు కొళాయిలు ఏర్పాటు కాలేదు. ఆ రెండు వీధుల్లోని జనానికీ దగ్గరగావున్న కొళాయి ఇదే. వాళ్ళకు ప్రత్యేకంగా ఓ బావివున్నా, అక్కడికి వెళ్ళక మరి రెండడుగులు ఎక్కువగా నడిచి కొళాయి దగ్గ రికి వస్తారు. బావిలోనుంచి చేదుకోవడం—ఎందుకొచ్చిన శ్రమ? గుంపులోదూరి ఓ అరనిమిషంసేపు ఘర్షణపడితేచాలు - బిందె నింపు కోవచ్చు. బలం వుండాలిగానీ, బ్రతుకు లేకుండా పోతుందా?

అలాంటి సమయాల్లో అగ్రతాంబూలం అందుకోగలిగిన ఒక మహాబలవుంది. ఆమె అవతలి వీధినుంచి వస్తుంది. వాళ్ళకు ఓ మిలిటరీ హోటలుంది. కొళాయిదగ్గర నిలబడి చూస్తే ఆ హోటలు బోర్డు ఎర్రగా కనిపిస్తుంది. ఆ పిల్ల నాలుగు బిందెలు ఒక్కసారిగా తెస్తుంది! నల్లబొగ్గుల్లాంటి ముగ్గురు కుర్రాళ్ళు ఆమెవెంట వస్తారు. వాళ్ళు కొళాయినుండి హోటలువరకు అంచెలంచెలుగా నిలబడుతారు. ఆ పిల్ల కొళాయిదగ్గర ఆడసింహంలా నిలబడుతుంది. ఆమె అక్కడినుంచి కదిలి వెళ్ళిపోయే వరకు ఆ నాలుగు బిందెలే ప్రదక్షిణం చేస్తుంటాయి.

ఆమె నిర్మించుకున్న ఈ వ్యూహాన్ని ఛేదించటానికి ఎవరైనా ప్రయత్నిస్తే ఆమె సహించదు. అనరాని మాటలంటుంది. అవతలికి నెటి పారేస్తుంది. చాలామంది ఆ బలానికి తట్టుకోలేక వెల్లకిలా పడినవాళ్ళే!...అందరూ దూరంగా తొలగి నుంచోవల్సిందే! ఆఖరికి ఆ వాకిట్లోనే కాపురం వుంటున్న రాజమ్మయినాసరే!... ఈ కడ గండ్లు పడలేకనే రాజమ్మ కొళాయిదగ్గరకు ఏగబడదు. ఏ రాత్రి వేళనో కొళాయిలో నీళ్ళువచ్చే సమయం కనిపెట్టుకుని నీళ్ళు తెచ్చు కుంటుంది. మరీ అవసరమైతే బావిలోనుంచి తెచ్చుకుంటుంది.

ఆరోజు సాయంకాలం కాబోతుండగా - ఇట్టే నీళ్ళులేక

శాంతమ్మ బిందె పట్టుకుని కొళాయిదగ్గరికి వచ్చింది. పావుగంట సేపు వేచివుండి, తనవంతు రాగానే కొళాయి క్రింద బిందె పెట్టబోయింది.

అంతలో—ఆ నాలుగు బిందెల పిల్ల పరుగుపరుగున వచ్చేసింది. శాంతమ్మ పెట్టబోతున్న బిందెను నెట్టివేస్తూ తన బిందె పెటబోయింది. ఆ త్రోపుడుకు యింకెవరైనా అయితే పడిపోయేవాళ్ళే. ఆ పిల్లలాగా శాంతమ్మకూడా బలవంతురాలేగనుక, నిలదొక్కుకోగలిగింది. ఆ పిల్లను దురాక్రమణ చెయ్యనీకుండా, తన బిందెను దృఢంగా పట్టుకుని నీళ్ళు నింపుకోసాగింది.

'ఆపిల్ల ఉరిమి చూసింది,

'ఏందుకమ్మా ఆ తొందర?... ఇప్పుడొస్తున్నావు, బిందె నిండేవరకైనా ఓపిక పట లేవూ?' అంది శాంతమ్మ.

'బేటా!...ఇంకొకరైవుంటే చెప్పుదీసుకు కొట్టేదాన్ని!... నువ్వుగాబట్టి వదిలిపెట్టాను.' అంది ఆ పిల్ల.

శాంతమ్మ ఆశ్చర్యపోయింది. ఆమెకు నవ్వు వచ్చింది. 'నీకంతగా కొట్టాలని వుంటే కొట్టమ్మా!... నన్ను వదిలిపెట్టేంత దయ నీకెందుకు?'

ఆ పిల్లకు తర్కం యిష్టంలేదు. ఆమెకు తెలిసిందల్లా ఒకటే! నోటికి వచ్చినట్లు మాట్లాడటం!...ఆనోరు ఫైరింజను గంటలా మోగడం ప్రారంభించింది.

'నోరు మూసుకోవే బేటా!...ఇంకా యిక్కడే వున్నావంటే—చెప్పుతో కొడతానో లేదో నీకే తెలుస్తుంది...బేటా!...ముందు యిక్కణ్ణుంచి పోవే ముష్టి ముండా!... అడుక్కుతినేముండా!'

ఆమాటలకు శాంతమ్మకు కోపం వచ్చింది. 'ఏమిటే, పెద్దా చిన్నా లేకుండా మాట్లాడుతున్నావు? బేటా గీటా అంటూ దరిద్రపు మాటలంటున్నావు. నన్ను చెప్పుతో కొడతావా?...నేను అడుక్కుతినటం నువ్వెప్పుడు చూశావు?...అలాంటి మాటలు ఎవర్ని అనాలో వాళ్ళను అను!' అంది.

అక్కడున్న ఆడవాళ్ళలో కొందరు ఆ అమ్మాయిని వారించబోయారు. 'వూరుకోమ్మా! కొత్తమనిషిని పట్టుకుని అలాంటి మాటలేమిటీ?'

'మీకెందుకూ? మీరూరుకోండే!... నాతోనా సవాల్ చేస్తావు?...బేటా! నేనెవరనుకున్నావు?...' ఆపిల్ల అలా వాగుతూనేవుంది.

ఆ సమయంలో సుందరం తానువేస్తున్న బొమ్మకు రంగులు పూసి, నుదుట ఎర్రటి బొట్టు పెట్టబోతున్నాడు. వీధిలోని కేకలు అతని చెవుల బడ్డాయి. గబగబా లేచి వెళ్ళి వాకిట్లో నిలబడి వీధిలోకి తొంగిచూశాడు.

సుందరం కళ్ళు చెదిరిపోయాయి.

ఆ పిల్ల దుర్నిరీక్ష్యంగా వుంది! ఆమె నెత్తురులా చిక్కగా వున్న ఎర్రటి బట్టలు కట్టుకుంది. పరికిణీ, జాకెట్టు, ఓణీ—అన్నీ ఎర్రగానే వున్నాయి. చేతులో గాజులు కూడా ఎర్రగానే వున్నాయి. ఆ పిల్లకూడా ఎర్రగా వుంది. పెద్ద పెద్ద అవయవాలతో వస్తాదులా వుంది. గుండ్రటి ముఖం. బిత్తైన చెంపలు. చిన్నకళ్ళు. బలిష్టమైన మెడక్రింద ముడతలు. సుందరంవంటివాణ్ణి ఆకర్షించగలిగిన అందంకాదు అది. ఆడదాని కండపుష్టిని మెచ్చుకునే మగవాడికి—ఆమెకంటే అందమైన స్త్రీ కనిపించదు.

ఆమె కొళాయి గోడమీద వుంచి నిలబడింది. ఆ నిలబడిన తీరులో వైయ్యారంగానీ, లావణ్యంగానీ లేదు. దుర్యోధన చక్రవర్తిలో వున్న ఠీవి వుంది. ఆడముఖం కలిగిన మహాకాయునికి చీరగట్టి నుంచోబెట్టినట్లుంది.

ఏదారేళ్ళ క్రిందటివరకూ సుందరానికి పరిచయమున్న ముఖమే అది.

అత్తయ్యకు జరుగుతున్న ఆ పరాభవానికి అతని మనస్సు చాలా బాధపడింది. గంగగోవులాంటి అత్తయ్యను ఓ ముక్కూ ముఖం తెలియని పిల్ల వయస్సునైనా పాటించకుండా యింత అన్యాయంగా, యింత నిర్దయగా బండబూతులు తిట్టడం ఎంత దారుణం!

సుందరానికి అత్తయ్యమీద జాలికలిగింది. ఆ జాలి ఆ పిల్లమీద కోపంగా మారింది. తన ముఖం చూస్తే, అయినా ఆ పిల్ల స్త్రీ సహజమైన మానమర్యాదలతో తగ్గి వూరుకుంటుందేమోననుకున్నాడు.

తనకు ఏమీ తెలియనట్లు, ఏం జరిగిందో తెలుసుకోబోతున్నట్లు రెండడుగులు ముందుకువేసి, శాంతమ్మత్త వెనుక నిలబడ్డాడు.

ఆ పిల్ల సుందరాన్ని చూచింది. అయితే సుందరం ఆశించిన మార్పుమాత్రం ఆమెలో రాలేదు.

'ఇంకా యిక్కడే వున్నావంటే పోర్లించి తంతాను. లోపలికి పోవే గుడిచేటీ!' అంది.

సుందరం వొళ్ళు కోపంతో వొణికిపోయింది. అంతమంది ఆడవాళ్ళముందర అత్తయ్యను ఆమె అలా తిడుతుంటే-అది తనకే అవమానకరంగా తోచింది. అతని ముఖం ఎ రబారింది.

'అలాంటి మాటలన్నావంటే నాలుక కోసేస్తాను!' అంటూ ఆ పిల్లకేసి కోపంగా చూశాడు.

ఆమె జంకలేదు. ఆడవాళ్ళయినా, మగవాళ్ళయినా ఆమె కింటికి ఒకటే! కొళాయి గోడమీది చెయ్యి అలాగే వుంది. నడుం మీది చెయ్యి నడుంమీదనే వుంది. 'ఆఁ? ఏమన్నావురా? నాలుక కోస్తావా?...అంతకు పదింతలుగా కోసేందుకు నాకు తెలుసు!... రారా! కోద్దువురా! రారా బేటా!'

'అయ్యో! ఆడవాళ్ళ జగడానికి నువ్వు రాకు నాయనా! నీ కెందుకు? నువెళ్ళు నాయనా!' అంది ఓ ఆవిడ.

'లేకుంటే-ఆ అమ్మాయి అంటూన్న మాటలు చూశా వామ్మా-హద్దూ పద్దూ లేకుండా?'

'ఏయ్! నోరు మూసుకుని లోపలికి పోరా బేట్నా! ఎక్కువ మాట్లాడావంటే తంతాను. నాలుక కోస్తావా? వెధవా!' అంది ఆ పిల్ల.

లాభం లేదనుకున్నాడు సుందరం. ఈ పిల్లతో వాదించి గెలవడం-నాలుగు నోళ్ళున్న ఆ బ్రహ్మకు కూడా శక్యం కాదను కున్నాడు. మళ్ళీ తానేమన్నా అంటే-ఆ పిల్ల అంతకు వందరెట్లు ఎక్కువగా అంటుంది. తనలాంటివాడు అలాంటి సిగ్గు విడిచిన పిల్లతో వాదనకు దిగడం గౌరవకరమైన పనికాదు. ఈ ఒక్క మాటకే తన పరువును కొళాయి నీళ్ళతో కడిగేసింది.

'నువ్వు లోపలికి వెళ్ళు సుందరం!' అంటూ శాంతమ్మ అతన్ని లోపలికి నెట్టింది. బిందెతీసి చంకనబెట్టుకుని అతని వెనుకనే తనూ లోపలికి నడిచింది.

సుందరానికి చాలా అవమానంగావుంది. ఆ పిల్లమీద చాలా అసహ్యంవేసింది. ఛీ! అదేం పిల్ల!...మగవాడికి కూడా వుండదు ఆ రాడీతనం. రేపోమాపో పెళ్ళికాబోతున్నపిల్ల - సిగ్గూ శరమూ బొత్తిగా లేకపోతే ఎట్లా? ఆడవాళ్ళలో యిలాంటివారుకూడా ఉంటారా?...ఎబ్బెబ్బే!

రాజమ్మ ఆ సమయంలో ఇంటో లేదు. ఏదో పనివుండి పొరుగింటికి వెళ్ళింది. బయట ఆపిల్ల బిందెలు నింపుతు కేకలు వేస్తూనేవుంది.

'లోపలికెళ్ళి దాక్కున్నావేంరా ఆడంగి వెధవా! గుండెలుంటే బయటికి రారా...వొచ్చి నా నాలిక కొయ్యిరా!... బయటికి రారా బేట్నా! పెద్ద మొనగాడిలా ఆమాట అనేసి, ఎలా తప్పించుకుంటా వురా?... రా త్రికి నలుగురు మొగాళ్ళను పంపిస్తాను చూడరా! జుట్టుపట్టిలాగి చెప్పుతో కొట మంటాను. అప్పుడందువుగానీ ఆ మాట!...'

పొరుగింటికి వెళ్ళిన రాజమ్మ తిరిగి వచ్చింది.
ఏమే శాంతా! మొగాళ్ళను పంపి చెప్పుతో గొట్టిస్తానంటూ వుందది ఏమిటే గొడవ?' అని అడిగింది ఆత్రంగా.

జరిగిన విషయం చెప్పింది శాంతమ్మ.

రాజమ్మ కంగారుపడుతూ మళ్ళీ వీధిలోకి వెళ్ళింది.

'ఏమమ్మా గౌరీ! నీకు పుణ్యంవుంటుంది. వూరుకోతల్లీ! ...అది ఒకరి జోలికి పోయేది కాదు, ఒకరితో దెబ్బలాడేదికాదు. ఎంతో మానమర్యాదలతో బతుకుతూవుందది. దాన్ని పట్టుకుని అలాటి మాటలనడం ఏమీ బాగాలేదు. అన్నీ నువే అని ఈ ఆగడం దేనికీ? నువ్వు తలలు తీయించడానికే వొస్తూన్నట్టుంది. గోరంతలు కొండంతలుజేసి, మొగాళ్ళతోచెప్పి తగూలు పెట్టకమ్మా తల్లీ' అంది.

మరికొంత సేపటికి ఆపిల్లగొంతు వినిపించడం ఆగిపోయింది. బహుశా-కొళాయిలో నీళ్ళు రావడం ఆగిపోయిందేమో-అనుకున్నాడు సుందరం.

శాంతమ్మ ఆ పిల్లను తిట్టుకుంటోంది,

'ఏంచేద్దాం, మనకర్మ! ఈ వూళ్ళో బతకాలంటే, కత్తులు గట్టిన కోడిపుంజల్లా జగడం వెయ్యగలగాలి!...చేతకాని మెతక వాళ్ళ బతుకంతా యిలాగే వుంటుంది. ఏం కాలమో, పాడుకాలం! పెద్దా చిన్నా అంటూ లేదు...' అంది రాజమ్మ.

ఆ పిల్ల ఆగడం, రాజమ్మ కంగారుచూచి సుందరానికి భయంవేసింది. తరువాత అతడు ఏమీ మాట్లాడలేదు. దిగులుపడి పోయాడు. తాను దిగులుపడుతున్నట్లు కనిపించకుండా వుండటానికి ప్రయత్నించాడు.

సంజవేళ అయింది.

సుందరం ముఖం కడుక్కుని బట్టలు మార్చుకున్నాడు. కాఫీతాగి వీధిలోకి వచ్చాడు. కొళాయిలో నీళ్ళు ఎప్పుడో ఆగిపోయింది. తుఫాను అణగారినట్లు వీధి ప్రశాంతంగా వుంది.

(స శే షం)